

Valgfagsbeskrivelser KA 1. sem for Efterår 2025

Studieordning 2025: <https://studieordninger.aau.dk/2025/53/5890>

KA 1. SEMESTER.....	2
<i>Valgfag: introduktion til dyreassisteret pædagogik, terapi og rehabilitering.....</i>	<i>2</i>
<i>Valgfag: Mindfulness.....</i>	<i>9</i>
<i>Valgfag: Træning af generelle terapeutkompetencer gennem deliberate practice (5 ECTS).....</i>	<i>20</i>
<i>Valgfag: Seksualitetens psykologi</i>	<i>30</i>

KA 1. SEMESTER

Valgfag: introduktion til dyreassisteret pædagogik, terapi og rehabilitering

Modultitel dansk: Introduktion til dyreassisteret pædagogik, terapi og rehabilitering

Modultitel engelsk: Introduction to Animal Assisted Pedagogy, Therapy, and Rehabilitation

ECTS: 5

Placering

KA 1. semester

Modulansvarlig

Tia Hansen (TH), tia@hum.aau.dk

Undervisere

Tia Hansen (TH), tia@hum.aau.dk

Chalotte Glintborg (CG), cgl@hum.aau.dk

Seminarholdere

Tia Hansen (TH), tia@hum.aau.dk

Chalotte Glintborg (CG), cgl@hum.aau.dk

Type og sprog

Valgfag.

Dansk. En del af litteraturen er dog på engelsk.

Mål

Viden om:

- dyrs psykosociale potentialer i menneskers liv
- mindst tre psykologiske teoris bidrag til forståelse heraf
- forskningens aktuelle status ift. mindst tre typer dyreassisteret indsats
- væsentlige faldgruber ved inddragelse af dyr

Færdigheder i:

- at identificere og skelne mellem forskellige typer inddragelse af dyr
- at identificere og diskutere etiske og praktiske forudsætninger for forskellige typer inddragelse af dyr
- at anlægge et kritisk reflekteret perspektiv på konkrete cases og forslag til involvering af dyr

Kompetencer til:

- at anskue menneske-dyr forhold fra psykologisk perspektiv

- at forholde sig vidensbaseret og kritisk reflekteret til cases og anekdoter om dyrs betydning for menneskers læring og sundhed
- at formidle grundlæggende indsigter herom

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Modulet omfatter centrale begreber, forskningsresultater og teorier om menneske-dyr-interaktion, herunder potentialer ved at inddrage dyr i pædagogiske og rehabiliteringsmæssige sammenhænge og forudsætninger for god praksis på området.

Omfang og forventet arbejdsindsats

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
Forelæsningstimer	12
Evalueringer	1
Seminartimer	12
Læsning og forberedelse	110
Eksamen	0

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 4 x 3 timer

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 4 x 3 timer

Antal seminarhold: 1

Deltagere

Kurset henvender sig til studerende på 1. semester på kandidatuddannelsen på psykologi.

Deltagerforudsætninger

Gennemført bachelor i psykologi

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Til modulet er knyttet et kursus med forelæsninger og seminarer. Det afholdes som 4 workshops a 6 timer fordelt over semestret. **OBS Alle afvikles online via zoom.**

Der arbejdes problemorienteret, idet hver workshop indeholder forelæsninger, som belyser feltet med udvalgte eksempler, samt seminartimer, hvor studerende inddrages aktivt med observationer og diskussioner. Mellem hver undervisningsgang løser den studerende derfor en lille opgave med observation og/eller resumé, og sender en kort beskrivelse før næste seminargang, hvor den bidrager til diskussionen. De konkrete opgaver udmeldes og forklares undervejs.

Ved aktiv deltagelse forstås, at den studerende deltager i undervisningen, inkl.

gruppearbejder undervejs, og løser opgaverne mellem gangene.

Ved 75% aktiv deltagelse forstås for enkelhedens skyld, at man deltager i undervisningen mindst 3 hele dage (eller 2 hele + 2 halve) samt rapporterer og diskuterer et tilsvarende antal opgaver.

Gang	Tid	Emne	Underviser/e
1. dag	6 x 45 minutter 3 forelæsning + 3 seminar	Menneskers forhold til andre dyr	Tia Hansen
2. dag	6 x 45 minutter 3 forelæsning + 3 seminar	Pædagogisk involvering af hund og hest	Tia Hansen
3. dag	6 x 45 minutter 3 forelæsning + 3 seminar	Dyreassisteret rehabilitering	Chalotte Glintborg & Tia Hansen
4. dag	6 x 45 minutter 3 forelæsning + 3 seminar	Terapeutisk involvering af hund og hest	Tia Hansen

Eksamen

Prøven: Aktiv deltagelse/løbende evaluering

Prøven består i tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset.

Disse opgaver kan bl.a. indebære aktiv deltagelse i igangværende forskningsprojekter, naturalistisk observation og fremlæggelse heraf, og/eller udfærdigelse og gensidig evaluering af reflekterende essays. De konkrete opgaver udmeldes på forhånd i semesterplanen.

Hvis den studerende ikke kan bestå ved aktiv deltagelse/løbende evaluering er der brugt et eksamensforsøg.

Syge- og re-eksamen:

Skriftlig.

Prøven er individuel.

Prøven er en hjemmeopgave, med en af den studerende valgt og af den kursusansvarlige underviser godkendt problemstilling i relation til pensum.

Pensumramme: 500 sider obligatorisk litteratur.

Sidetæl: 5-7 sider.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator. Bedømmelsesform: bestået/ikke bestået

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- De studerendes noter
- Pensum
- Anden faglig litteratur.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. dag: Menneskers forhold til andre dyr

6 timer v/ Tia Hansen (3 timer forelæsning + 3 timer seminar)

Beskrivelse: Forelæsningen introducerer emnet, historisk og aktuelt. Der gives eksempler på inddragelse af dyr i arbejde med menneskers trivsel, og fundne effekter placeres i en bio-psyko-social model. Væsentlige distinktioner og væsentlige udfordringer ved inddragelse af dyr præsenteres og danner udgangspunkt for aktiv diskussion i det tilknyttede seminar.

Forelæsningens pensum:

- Bustad, L. (2014). Nyere opdagelser om vores forhold til naturen. *Psyke & Logos*, 35(2), 5-16. [12 s.]
- IAHAIO. (2018). IAHAIO White Paper. Definitions for Animal Assisted Intervention and guidelines for wellness of animals involved in AAI. Retrieved from <http://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/> [10 s.]
- Julius, H., Beetz, A., Kotrschal, K., Turner, D., & Uvnäs-Moberg, K. (2013). Attachment to pets: An integrative view of human—animal relationships with implications for therapeutic practice. Cambridge, MA, US: Hogrefe Publishing. (uddrag: kap 1-5) [106 s.]

2. dag: Pædagogisk involvering af hund og hest

6 timer v/ Tia Hansen (3 timer forelæsning + 3 timer seminar)

Beskrivelse: Forelæsningen giver eksempler på inddragelse af især hunde og heste i pædagogisk arbejde. Der fokuseres på gennemgang af to eksempler: *Læsehunde*, der er en konkret interventionstype for at støtte børn med læsevanskeligheder, og hesteassisteret pædagogik i forhold til børn og unge med udviklingsmæssige udfordringer fx i autismspektret.

Forelæsningens pensum:

- Gee, N., Fine, A.H., & McCardle, P. (Eds.). (2017): *How animals help students learn. Research and practice for educators and mental-health professionals*. New York: Routledge. (Alle kapitler undtagen 3, 8, 10 og 12) [154 s.]
- Peters, B. C. M., & Wood, W. (2017). Autism and equine-assisted interventions: A systematic mapping review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 47(10), 3220-3242. doi:10.1007/s10803-017-3219-9 [23 s.]
- Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines*, 17(2), 89-100. doi:10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x [12 s.]

3. dag: Dyreassisteret rehabilitering

6 timer v/ Chalotte Glinthorg & Tia Hansen (3 timer forelæsning + 3 timer seminar)

Beskrivelse: Forelæsningen præsenterer rehabiliteringsbegrebet og giver eksempler på involvering af dyr i forskellige faser af rehabiliteringen. Foruden generel introduktion fokuserer forelæsningen på assistancehunde samt dyrs behov og

velfærd. De studerende præsenteres for forskning, dilemmaer og anbefalinger for god praksis og diskuterer dette i den efterfølgende seminartime.

Forelæsningens pensum:

- Glintborg, C., & Hansen, T. G. B. (2017). Servicehunde til mennesker med psykisk sygdom - potentialer og mulige risici. *Social Kritik*, 29(152), 30-34. **[5 s.]**
- Hansen, T. G. B. (2018). Dyreassisteret rehabilitering. In C. Glintborg (Ed.), *Rehabiliteringspsykologi. En introduktion i teori og praksis*. (pp. 153-173). Danmark: Aarhus Universitetsforlag. **[21 s.]**
- Tedeschi, P., Pearson, J. A., Bayly, D., & Fine, A. H. (2015). On call 24/7—The emerging roles of service and support animals. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions, 4th ed.* (pp. 321-332). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press. **[12 s.]**
- Wanneberg, P. L. (2014). Disability, riding, and identity: A qualitative study on the influence of riding on the identity construction of people with disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 61(1), 67-79. doi:10.1080/1034912X.2014.878543 **[13 s.]**

4. dag: Terapeutisk involvering af hund og hest

6 timer v/ Tia Hansen (3 timer forelæsning + 3 timer seminar)

Beskrivelse: Forelæsningen gennemgår forskningsfund og teoretiske forståelsesforslag ift. to eksempler på dyreassisteret terapi: hundeassisteret terapi til børn med tilknytningsvanskeligheder og hesteassisteret terapi med en voksen målgruppe. Det diskuteres i det efterfølgende seminar i forhold til god praksis på området mht. menneskers og dyrs velfærd samt professionel etik, hvorefter der evalueres.

Forelæsningens pensum:

- Anestis, M. D., Anestis, J. C., Zawilinski, L. L., Hopkins, T. A., & Lilienfeld, S. O. (2014). Equine-related treatments for mental disorders lack empirical support: A systematic review of empirical investigations. *J Clin Psychol*, 70(12), 1115-1132. doi:10.1002/jclp.22113 **[18 s.]**
- Julius, H., Beetz, A., Kotrschal, K., Turner, D., & Uvnäs-Moberg, K. (2013). *Attachment to pets: An integrative view of human—animal relationships with implications for therapeutic practice*. Cambridge, MA, US: Hogrefe Publishing. (uddrag: resten, dvs. kap 7-9) **[85 s.]**
- Latella, D., & Abrams, B. N. (2015). The role of the equine in animal-assisted interactions. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions, 4th ed.* (pp. 115-137). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press. **[23 s.]**
- Monroe, M., Whitworth, J. D., Wharton, T., & Turner, J. (2019). Effects of an Equine-Assisted Therapy program for military veterans with Self-Reported PTSD. *Society & Animals*, 1-14. doi:https://doi.org/10.1163/15685306-12341572 **[14 s.]**

Samlet litteraturliste:

- Anestis, M. D., Anestis, J. C., Zawilinski, L. L., Hopkins, T. A., & Lilienfeld, S. O. (2014). Equine-related treatments for mental disorders lack empirical support: A systematic review of empirical investigations. *J Clin Psychol*, 70(12), 1115-1132. doi:10.1002/jclp.22113 **[18 s.]**
- Bustad, L. (2014). Nyere opdagelser om vores forhold til naturen. *Psyke & Logos*, 35(2), 5-16. **[12 s.]**
- Julius, H., Beetz, A., Kotrschal, K., Turner, D., & Uvnäs-Moberg, K. (2013). *Attachment to pets: An integrative view of human—animal relationships with implications for therapeutic practice*. Cambridge, MA, US: Hogrefe Publishing. **[191 s.]**
- Gee, N., Fine, A.H., & McCardle, P. (Eds.). (2017): *How animals help students learn. Research and practice for educators and mental-health professionals*. New York: Routledge. (Alle kapitler undtagen 3, 8, 10 og 12) **[154 s.]**
- Glintborg, C., & Hansen, T. G. B. (2017). Servicehunde til mennesker med psykisk sygdom - potentialer og mulige risici. *Social Kritik*, 29(152), 30-34. **[5 s.]**
- Hansen, T. G. B. (2018). Dyreassisteret rehabilitering. In C. Glintborg (Ed.), *Rehabiliteringspsykologi. En introduktion i teori og praksis*. (pp. 153-173). Danmark: Aarhus Universitetsforlag. **[21 s.]**
- IAHAIO. (2018). *IAHAIO White Paper. Definitions for Animal Assisted Intervention and guidelines for wellness of animals involved in AAI*. Retrieved from <http://iahaio.org/best-practice/white-paper-on-animal-assisted-interventions/> **[10 s.]**
- Latella, D., & Abrams, B. N. (2015). The role of the equine in animal-assisted interactions. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions*, 4th ed. (pp. 115-137). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press. **[23 s.]**
- Monroe, M., Whitworth, J. D., Wharton, T., & Turner, J. (2019). Effects of an Equine-Assisted Therapy program for military veterans with Self-Reported PTSD. *Society & Animals*, 1-14. doi:https://doi.org/10.1163/15685306-12341572 **[14 s.]**
- Peters, B. C. M., & Wood, W. (2017). Autism and equine-assisted interventions: A systematic mapping review. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 47(10), 3220-3242. doi:10.1007/s10803-017-3219-9 **[23 s.]**
- Tedeschi, P., Pearson, J. A., Bayly, D., & Fine, A. H. (2015). On call 24/7—The emerging roles of service and support animals. In A. H. Fine (Ed.), *Handbook on animal-assisted therapy: Foundations and guidelines for animal-assisted interventions*, 4th ed. (pp. 321-332). San Diego, CA, US: Elsevier Academic Press. **[12 s.]**
- Wanneberg, P. L. (2014). Disability, riding, and identity: A qualitative study on the influence of riding on the identity construction of people with disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 61(1), 67-79. doi:10.1080/1034912X.2014.878543 **[13 s.]**

Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving.
Child Psychology & Psychiatry & Allied Disciplines, 17(2), 89-100.
doi:10.1111/j.1469-7610.1976.tb00381.x **[12 s.]**

I alt 508 sider

Valgfag: Mindfulness

Modultitel: Mindfulness

Engelsk titel: Mindfulness

ECTS: 5

Placering:

KA 1. semester

Kursusansvarlig:

Mette Kold

Underviser:

Mette Kold

Type og sprog:

Valgfag/Dansk

Mål

Viden om:

- Centrale og klassiske teorier om mindfulness og meditation, som anvendes i vestlig psykologi.
- Videnskabelige begreber vedrørende mindfulness i videnskabshistorisk belysning.
- Forholdet mellem teori og empiri inden for mindfulness-forskningen og inden for klinisk mindfulness-forankrede anvendte retninger.
- Udvalgte dele af de østlige meditationsbaserede traditioner, med fokus på buddhismen.

Færdigheder i:

- Egen praksis med en række mindfulness-teknikker:
1) Opmærksomhed. 2) Forbindelse. 3) Indsigt. 4) Formål.
- At identificere muligheden af og forstå anvendelse af centrale mindfulnessbaserede retninger.
- At anvende, dvs. redegøre for og formidle, udvalgte metoder og praksisser i det kliniske virke.
- At vurdere psykologiske dilemmaer og etiske problemstillinger, når man anvender mindfulnessbaserede praksisser.

Kompetencer:

- At knytte viden om, færdigheder i og egen erfaring med et udvalg af mindfulnessbaserede praksisser til praktiske, konkrete dagligdags og kliniske psykologiske problemstillinger,

- således at visse af praksisserne og de psykoedukative tilgange direkte kan applikeres til det fremtidige psykologiske kliniske virke.
- Selvstændigt at kunne tage ansvar for egen fortrinsvis praktiske men også refleksionsbaserede erfaringsudvikling med emnet.

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Modulet er et praksisforankret dannelsesforløb med fokus på den kognitive, den relationelle & den eksistentielle dimension. Modulet introducerer til mindfulness-baserede interventioner i forskningen og den kliniske psykologi.

Den mindfulness- og compassion baserede tilgang til behandling af psykisk mistrivsel har som speciale eksisteret i over 30 år. Evidensen for effekter og udforskning af specifikke virkningsmekanismer vokser i omfang og kvalitet. Genstandsfeltet er bredt, idet brug af meditative metoder såvel anvendes som 'sindets og åndens dannelse' praksisser, som anvendes til behandling af angst, stress, depression, ensomhed og fysisk og psykisk mistrivsel i bred forstand. Metoderne er ofte anvendt bredt og tværfagligt af sundhedsprofessionerne, men det er åbenlyst, at psykologien, der i sin essens beskæftiger sig med og bidrager med metoder til mental trivsel, skal uddanne kommende psykologer til at have en bred vifte af metoder til at arbejde med at kunne opbygge mental trivsel. Metoder man som uddannet psykolog ikke blot har kendskab til men også erfaring med selv at anvende. Særligt dette sidste: At få egen erfaring med metoderne, er dette valgfags fokus.

Omfang og forventning:

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
4 forelæsninger à 4 timer	16
Evalueringer	2
8 online seminargange à 1 time	8
Læsning & forberedelse	54
Øvelser, praksisser og gensidig supervision	55
Eksamen	Aktiv deltagelse

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 4 x 4

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar- og øvelsestimer: 8

Antal seminarhold: 1

Deltagere: Interesserede studerende på kandidatuddannelsen. Max. 25 studerende.

Deltagerforudsætninger: Indskrevet ved psykologikandidatuddannelsen, AAU.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

Til modulet er knyttet et kursus med forelæsninger, seminarer og øvelser. Det afholdes som 4 fysiske mødegange á 4 timer = 16 timer. Her indimellem er der 8 online mødegange á 1 time, der hver gang består af psykoedukation og specifikke øvelser og praksisser. Tilsammen 24 timer fordelt over 8 uger.

Der arbejdes problemorienteret, dels ved at hver forelæsningsgang belyser med udvalgte eksempler og øvelser, dels ved at de studerende i seminar- og øvelsestimerne inddrages aktivt med øvelser, refleksion og gensidig supervision.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. forelæsning (fysisk fremmøde) <i>Uge 1</i>	4 timer	Mindfulness' baggrund; definition og forskning Introduktion til Healthy Minds App og første hjemmepraksistema: Opmærksomhed.	Mette Kold
2.-3. seminargang (digitalt) <i>Uge 1-2</i>	2 x 1 time	Psykoedukation & øvelser om: Opmærksomhed.	Mette Kold
4. forelæsning (fysisk fremmøde) <i>Uge 3</i>	4 timer	Introduktion til andet hjemmepraksistema: Forbindelse. Herunder fokus på compassion- begrebet; definition og forskning.	Mette Kold
5-6. seminargang (digitalt) <i>Uge 3-4</i>	2 x 1 time	Psykoedukation og øvelser om: Forbindelse	Mette Kold
7. forelæsning (fysisk fremmøde) <i>Uge 5</i>	4 timer	Introduktion til tredje hjemmepraksistema: Indsigt. Herunder terapifokus; mødet mellem humanistisk psykologi og mindfulness.	Mette Kold
8-9. seminargang (digitalt) <i>Uge 5-6</i>	2 x 1 time	Psykoedukation og øvelser om: Indsigt	Mette Kold
10. forelæsning (fysisk fremmøde)	4 timer	Introduktion til fjerde hjemmepraksistema: Formål. Herunder fokus på eksistentiel psykologi. Tilbagevenden til: Definition, retninger, effekter, mediatorer og virkningsmekanismer i forhold til	Mette Kold

Uge 7		specifikke målgrupper ved anvendelse af mindfulness.	
11-12. seminargang (digitalt) Uge 7-8	2 x 1 time	Psykoedukation og øvelser om: Formål. Overblik og afslutning	Mette Kold

Eksamen

Aktiv deltagelse/løbende evaluering.

Prøven består i tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset. Hvis den studerende ikke kan bestå ved aktiv deltagelse/løbende evaluering er der brugt et eksamensforsøg.

Syge- og re-eksamen:

Skriftlig.

Prøven er individuel.

Prøven er en hjemmeopgave, med en af den studerende valgt og af den kursusansvarlige underviser godkendt problemstilling i relation til pensum.

Pensumramme: 500 sider obligatorisk litteratur.

Sidetæl: 5-7 sider.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator. Bedømmelsesform: Bestået/ikke bestået.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- De studerendes noter
- Pensum
- Anden faglig litteratur.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Forelæsningsmanchet/Pensum:

1. Forelæsning - Mindfulness' baggrund; definition og forskning

4 timer v/ Mette Kold

Der holdes en overordnet og generel forelæsning om:

- Metoderne og praksisserne strukturelt set.
- Virkningsmekanismer og effekter: Hvilke metoder virker på hvad og hvorfor?
- Håndtering af psykologiske mistrivselstemaer som angst, depression og stress med metoderne.
- Metodernes anvendelse i forhold til forskellige typer kronisk sygdom, komplekse symptom- og sygdomsbilleder og alderssvækkelse.

Introduktion til Healthy Minds App og første hjemmepraksis-tema:

Opmærksomhed

Hjerneforskeren Richard Davidson & kollegaers forskning gennem tre årtier har ført til en specifik struktur for, hvordan man kan arbejde med mental sundhed. App'en 'Healthy Minds' er den foreløbige kulmination på Center for Healthy Minds' omfattende forsknings- og kliniske arbejde. App'en præsenterer en lang række mindfulness- og compassion-baserede praksisser, skiftevis med psykoedukative speaks, der forklarer især den kognitive baggrund og det forskningsmæssige belæg for de valgte praksisser. App'ens praksisser samler essensen fra de videnskabeligt undersøgte retninger: Mindfulness-Based-Stress-Reduction (MBSR), Mindfulness-Based-Cognitive-Therapy (MBCT), Acceptance and Commitment Therapy (ACT), Compassion Cultivation Training (CCT) og Mindful Self Compassion (MSC), såvel som at praksisserne er forankret i en sekulariseret oversættelse af visse østlige kontemplative tilgangsmåder til mindfulness.

Litteratur:

- Kold, M. & Hansen, K.E. (2018). 7. *Mindfulness*, s. 89-114 I C. Glintborg (Red.), Rehabiliteringspsykologi – en introduktion i teori og praksis. Aarhus Universitetsforlag. **[25 s.]**
- van Agteren, J., Iasiello, M., Lo, L., Bartholomaeus, J., Kopsaftis, Z., Carey, M., & Kyrios, M. (2021). A systematic review and meta-analysis of psychological interventions to improve mental wellbeing. *Nature Human Behaviour*, 5(5), 631-652. **[21 s.]**
- Goldberg, S. B., Riordan, K. M., Sun, S., & Davidson, R. J. (2022). The empirical status of mindfulness-based interventions: A systematic review of 44 meta-analyses of randomized controlled trials. *Perspectives on Psychological Science*, 17(1), 108-130. **[23 s.]**
- Dahl, C. J., Wilson-Mendenhall, C. D., & Davidson, R. J. (2020). The plasticity of well-being: A training-based framework for the cultivation of human flourishing. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(51), 32197-32206. **[9 s.]**
- Goldberg, S. B., Imhoff-Smith, T., Bolt, D. M., Wilson-Mendenhall, C. D., Dahl, C. J., Davidson, R. J., & Rosenkranz, M. A. (2020). Testing the efficacy of a multicomponent, self-guided, smartphone-based meditation app: Three-armed randomized controlled trial. *JMIR mental health*, 7(11), e23825. **[21 s.]**
- Riordan, K. M., MacCoon, D. G., Barrett, B., Rosenkranz, M. A., Chungyalpa, D., Lam, S. U., ... & Goldberg, S. B. (2022). Does meditation training promote pro-environmental behavior? A cross-sectional comparison and a randomized controlled trial. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101900. **[12 s.]**

111 sider

Forelæsning 4 - Introduktion til andet hjemmepraksistema: Forbindelse.

Herunder fokus på compassion-begrebet; definition og forskning

4 timer v/ Mette Kold

Compassion-trænings formål er at øge empati, robusthed samt prosocial adfærd. Der gennemgås studier og reviews, der beskæftiger sig med virkningsmekanismerne bag. Deltagere oplever bl.a. en øget følelse af forbundethed og fælles medmenneskelighed med andre, flere positive emotioner, nedsat stress og negative

følelser samt større modstandsdygtighed mod disse. Forskning viser også fysiologiske ændringer i hjerneregioner, der spiller en rolle i tilknytning, omsorg og medfølelse. Mediatorer inkluderer bl.a. øget selv-compassion, mindfulness, emotionsregulering og kognitiv omvurdering. Compassion-træning har, udover ændringer i hjerneregioner, også en lang række fysiologiske effekter, herunder påvirkning af markører for biologisk alder.

Så reduktion af stress, angst og depression er positive psykologiske effekter. Men væsentligst effekt af compassion-fokusset er givetvis, udover en mere venlig attitude over for en selv, styrkede relationer og en større følelse af at høre til.

Litteratur:

- CFT: Gilbert, P. (2014). The origins and nature of compassion focused therapy. *British Journal of Clinical Psychology*, 53(1), 6-41. [35 sider]
- MSC: Germer, C., & Neff, K. (2019). Mindful self-compassion (MSC). In *Handbook of mindfulness-based programmes* (pp. 357-367). Routledge. **[10 s.]**
- Eller: Germer, C. K., & Neff, K. D. (2013). Self-compassion in clinical practice. *Journal of clinical psychology*, 69(8), 856-867. **[11 s.]**
- CTT: Goldin, P. R., & Jazaieri, H. (2017). The compassion cultivation training (CCT) program. *The Oxford handbook of compassion science*, 235-245. **[9 s.]**
- Luberto, C. M., Shinday, N., Song, R., Philpotts, L. L., Park, E. R., Fricchione, G. L., & Yeh, G. Y. (2018). A systematic review and meta-analysis of the effects of meditation on empathy, compassion, and prosocial behaviors. *Mindfulness*, 9, 708-724. **[16 s.]**
- Weingartner, L. A., Sawning, S., Shaw, M., & Klein, J. B. (2019). Compassion cultivation training promotes medical student wellness and enhanced clinical care. *BMC medical education*, 19(1), 1-11. **[10 s.]**
- Jazaieri, H., Jinpa, G. T., McGonigal, K., Rosenberg, E. L., Finkelstein, J., Simon-Thomas, E., ... & Goldin, P. R. (2013). Enhancing compassion: A randomized controlled trial of a compassion cultivation training program. *Journal of Happiness Studies*, 14, 1113-1126. **[13 s.]**
- Le Nguyen, K. D., Lin, J., Algae, S. B., Brantley, M. M., Kim, S. L., Brantley, J., ... & Fredrickson, B. L. (2019). Loving-kindness meditation slows biological aging in novices: Evidence from a 12-week randomized controlled trial. *Psychoneuroendocrinology*, 108, 20-27. **[7 s.]**
- Hansen, N. H., Fjorback, L. O., Frydenberg, M., & Juul, L. (2021). Mediators for the effect of compassion cultivating training: a longitudinal path analysis in a randomized controlled trial among caregivers of people with mental illness. *Frontiers in Psychiatry*, 2198. **[16 s.]**
- Hansen, N. H., Juul, L., Pallesen, K. J., & Fjorback, L. O. (2021). Effect of a compassion cultivation training program for caregivers of people with mental illness in Denmark: a randomized clinical trial. *JAMA Network Open*, 4(3), e211020-e211020. **[16 s.]**

138 sider

Forelæsning 7 - Introduktion til tredje hjemmepraksistema: Indsigt. Herunder terapifokus; mødet mellem humanistisk psykologi og mindfulness.

4 timer v/ Mette Kold

Der zoomes ind på forskelle, ligheder og forudsætningsforhold mellem, hvordan indsigt forstås i henholdsvis buddhistisk og vestlig psykologi.

Der fokuseres på betydningen af underviserens / terapeutens / den sundhedsprofessionelles egen fysiske og mentale trivsel, rolle og erfaring med metoderne.

Det terapeutiske møde og terapiformål reflekteres i lyset af, når / hvis / hvordan mindfulness og meditation anvendes af henholdsvis terapeuten selv og / eller inddrages som metode i terapien.

Litteratur:

- Elsass, P., & Lhundup, K. (2011). *Buddhas veje: En introduktion til buddhistisk psykologi*. Dansk Psykologisk Forlag. (Side 15-25 & 153-234. **[50 s.]**)
- Singla, R. (2011). Origins of mindfulness & meditation interplay of eastern & western psychology. *Psyke & Logos*, 32(1) **[20 s.]**
- Geller, S. M. (2003). Becoming whole: A collaboration between experiential psychotherapies and mindfulness meditation/ganz werden: Eine zusammenarbeit von experienziellen psychotherapien und achtsamkeitsmeditation/volviéndose pleno/a: Una colaboración entre psicoterapias experienciales y la meditación "Mindfulness". *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, 2(4), 258-273. **[15 s.]**
- Jooste, J., Kruger, A., Steyn, B. J., & Edwards, D. J. (2015). Mindfulness: A foothold for Rogers's humanistic person-centred approach. *Journal of Psychology in Africa*, 25(6), 554-559. **[18 s.]**
- Gehrt, T. B., Frostholt, L., Obermann, M. L., & Berntsen, D. (2022). Thought characteristics in patients with severe health anxiety: A comparison with obsessive-compulsive disorder and healthy controls. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*. **[11 s.]**

108 sider

Forelæsning 10 - Introduktion til fjerde hjemmepraksistema: Formål. Herunder fokus på eksistentiel psykologi. Tilbagevenden til: Definition, retninger, effekter, mediatorer og virkningsmekanismer i forhold til specifikke målgrupper ved anvendelse af mindfulness.

4 timer v/ Mette Kold

Opsamling & afslutning

Temaet om formål har som sit faglige grundlag eksistenspsykologien, der beskæftiger sig med mening, mål, værdier, livet, alenheden og døden som grundvilkår. Disse store og egentlig abstrakte spørgsmål gøres med praksisserne og øvelserne lidt mere konkrete.

Der afsluttes, som vi startede – men nu med mere specifik belysning af:

- Metoderne og praksisserne strukturelt set.
- Virkningsmekanismer og effekter: Hvilke metoder virker på hvad og hvorfor?
- Håndtering af psykologiske mistrivselstemaer som angst, depression og stress med metoderne.
- Metodernes anvendelse i forhold til forskellige typer kronisk sygdom komplekse symptom- og sygdomsbilleder og alderssvækkelse.

Litteratur:

- Hirshberg, M. J., Colaianne, B. A., Greenberg, M. T., Inkelas, K. K., Davidson, R. J., Germano, D., ... & Roeser, R. W. (2022). Can the Academic and Experiential Study of Flourishing Improve Flourishing in College Students? A Multi-university Study. *Mindfulness*, 13(9), 2243-2256. **[14 s.]**
- Parsons, C. E., Jensen, K. L., Roepstorff, A., Fjorback, L. O., & Linehan, C. (2019). Designing technology tools to support engagement in mindfulness-based interventions: an analysis of teacher and student experiences. *Digital Health*, 5, 2055207619868550. **[13 s.]**
- Crone, W. C., Kesebir, P., Hays, B., Mirgain, S. A., Davidson, R. J., & Hagness, S. C. (2023). Cultivating well-being in engineering graduate students through mindfulness training. *Plos one*, 18(3), e0281994. **[22 s.]**
- Kubzansky, L. D., Kim, E. S., Boehm, J. K., Davidson, R. J., Huffman, J. C., Loucks, E. B., ... & Moskowitz, J. T. (2023). Interventions to modify psychological well-being: Progress, promises, and an agenda for future research. *Affective Science*, 1-11. **[11 s.]**
- Jiwni, Z., Lam, S. U., Davidson, R. J., & Goldberg, S. B. (2022). Motivation for Meditation and Its Association with Meditation Practice in a National Sample of Internet Users. *Mindfulness*, 13(10), 2641-2651. **[10 s.]**
- Park, C. L., Kubzansky, L. D., Chafouleas, S. M., Davidson, R. J., Keltner, D., Parsafar, P., ... & Wang, K. H. (2022). Emotional well-being: What it is and why it matters. *Affective Science*, 1-11. **[11 s.]**
- Park, C. L., Kubzansky, L. D., Chafouleas, S. M., Davidson, R. J., Keltner, D., Parsafar, P., ... & Wang, K. H. (2022). A Perfect Storm to Set the Stage for Ontological Exploration: Response to Commentaries on “Emotional Well-Being: What It Is and Why It Matters”. *Affective Science*, 1-7. **[7 s.]**

88 sider

Samlet pensumliste

- Crone, W. C., Kesebir, P., Hays, B., Mirgain, S. A., Davidson, R. J., & Hagness, S. C. (2023). Cultivating well-being in engineering graduate students through mindfulness training. *Plos one*, 18(3), e0281994. **[22 s.]**
- Dahl, C. J., Wilson-Mendenhall, C. D., & Davidson, R. J. (2020). The plasticity of well-being: A training-based framework for the cultivation of human flourishing. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(51), 32197-32206. **[9 s.]**

- Elsass, P., & Lhundup, K. (2011). *Buddhas veje: En introduktion til buddhistisk psykologi*. Dansk Psykologisk Forlag. (Side 15-25 & 153-234. **[50 s.]**)
- Gehrt, T. B., Frostholt, L., Obermann, M. L., & Berntsen, D. (2022). Thought characteristics in patients with severe health anxiety: A comparison with obsessive–compulsive disorder and healthy controls. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*. **[11 s.]**
- Geller, S. M. (2003). *Becoming whole: A collaboration between experiential psychotherapies and mindfulness meditation/ganz werden: Eine zusammenarbeit von experienziellen psychotherapien und achtsamkeitsmeditation/volviéndose pleno/a: Una colaboración entre psicoterapias experienciales y la meditación “Mindfulness”*. *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, 2(4), 258-273. **[15 s.]**
- Germer, C., & Neff, K. (2019). Mindful self-compassion (MSC). In *Handbook of mindfulness-based programmes* (pp. 357-367). Routledge. **[10 s.]**
- Eller: Germer, C. K., & Neff, K. D. (2013). Self-compassion in clinical practice. *Journal of clinical psychology*, 69(8), 856-867. **[11 s.]**
- Gilbert, P. (2014). The origins and nature of compassion focused therapy. *British Journal of Clinical Psychology*, 53(1), 6-41. **[35 s.]**
- Goldberg, S. B., Imhoff-Smith, T., Bolt, D. M., Wilson-Mendenhall, C. D., Dahl, C. J., Davidson, R. J., & Rosenkranz, M. A. (2020). Testing the efficacy of a multicomponent, self-guided, smartphone-based meditation app: Three-armed randomized controlled trial. *JMIR mental health*, 7(11), e23825. **[21 s.]**
- Goldberg, S. B., Riordan, K. M., Sun, S., & Davidson, R. J. (2022). The empirical status of mindfulness-based interventions: A systematic review of 44 meta-analyses of randomized controlled trials. *Perspectives on Psychological Science*, 17(1), 108-130. **[23 s.]**
- Goldin, P. R., & Jazaieri, H. (2017). The compassion cultivation training (CCT) program. *The Oxford handbook of compassion science*, 235-245. **[9 s.]**
- Gehrt, T. B., Frostholt, L., Obermann, M. L., & Berntsen, D. (2022). Thought characteristics in patients with severe health anxiety: A comparison with obsessive–compulsive disorder and healthy controls. *Psychology of Consciousness: Theory, Research, and Practice*. **[11 s.]**
- Hansen, N. H., Fjorback, L. O., Frydenberg, M., & Juul, L. (2021). Mediators for the effect of compassion cultivating training: a longitudinal path analysis in a randomized controlled trial among caregivers of people with mental illness. *Frontiers in Psychiatry*, 2198. **[16 s.]**
- Hansen, N. H., Juul, L., Pallesen, K. J., & Fjorback, L. O. (2021). Effect of a compassion cultivation training program for caregivers of people with mental illness in Denmark: a randomized clinical trial. *JAMA Network Open*, 4(3), e211020-e211020. **[16 s.]**
- Hirshberg, M. J., Colaianne, B. A., Greenberg, M. T., Inkelas, K. K., Davidson, R. J., Germano, D., ... & Roeser, R. W. (2022). Can the Academic and Experiential Study of Flourishing Improve Flourishing in College Students? A Multi-university Study. *Mindfulness*, 13(9), 2243-2256. **[14 s.]**

- Jazaieri, H., Jinpa, G. T., McGonigal, K., Rosenberg, E. L., Finkelstein, J., Simon-Thomas, E., ... & Goldin, P. R. (2013). Enhancing compassion: A randomized controlled trial of a compassion cultivation training program. *Journal of Happiness Studies*, 14, 1113-1126. **[13 s.]**
- Jiwani, Z., Lam, S. U., Davidson, R. J., & Goldberg, S. B. (2022). Motivation for Meditation and Its Association with Meditation Practice in a National Sample of Internet Users. *Mindfulness*, 13(10), 2641-2651. **[10 s.]**
- Jooste, J., Kruger, A., Steyn, B. J., & Edwards, D. J. (2015). Mindfulness: A foothold for Rogers's humanistic person-centred approach. *Journal of Psychology in Africa*, 25(6), 554-559. **[18 s.]**
- Kold, M. & Hansen, K.E. (2018). 7. Mindfulness, s. 89-114 I C. Glinborg (Red.), *Rehabiliteringspsykologi – en introduktion i teori og praksis*. Aarhus Universitetsforlag. **[25 s.]**
- Kubzansky, L. D., Kim, E. S., Boehm, J. K., Davidson, R. J., Huffman, J. C., Loucks, E. B., ... & Moskowitz, J. T. (2023). Interventions to modify psychological well-being: Progress, promises, and an agenda for future research. *Affective Science*, 1-11. **[11 s.]**
- Le Nguyen, K. D., Lin, J., Algoe, S. B., Brantley, M. M., Kim, S. L., Brantley, J., ... & Fredrickson, B. L. (2019). Loving-kindness meditation slows biological aging in novices: Evidence from a 12-week randomized controlled trial. *Psychoneuroendocrinology*, 108, 20-27. **[7 s.]**
- Luberto, C. M., Shinday, N., Song, R., Philpotts, L. L., Park, E. R., Fricchione, G. L., & Yeh, G. Y. (2018). A systematic review and meta-analysis of the effects of meditation on empathy, compassion, and prosocial behaviors. *Mindfulness*, 9, 708-724. **[16 s.]**
- Park, C. L., Kubzansky, L. D., Chafouleas, S. M., Davidson, R. J., Keltner, D., Parsafar, P., ... & Wang, K. H. (2022). Emotional well-being: What it is and why it matters. *Affective Science*, 1-11. **[11 s.]**
- Park, C. L., Kubzansky, L. D., Chafouleas, S. M., Davidson, R. J., Keltner, D., Parsafar, P., ... & Wang, K. H. (2022). A Perfect Storm to Set the Stage for Ontological Exploration: Response to Commentaries on “Emotional Well-Being: What It Is and Why It Matters”. *Affective Science*, 1-7. **[7 s.]**
- Parsons, C. E., Jensen, K. L., Roepstorff, A., Fjorback, L. O., & Linehan, C. (2019). Designing technology tools to support engagement in mindfulness-based interventions: an analysis of teacher and student experiences. *Digital Health*, 5, 2055207619868550. **[13 s.]**
- Riordan, K. M., MacCoon, D. G., Barrett, B., Rosenkranz, M. A., Chungyalpa, D., Lam, S. U., ... & Goldberg, S. B. (2022). Does meditation training promote pro-environmental behavior? A cross-sectional comparison and a randomized controlled trial. *Journal of Environmental Psychology*, 84, 101900. **[12 s.]**
- Singla, R. (2011). Origins of mindfulness & meditation interplay of eastern & western psychology. *Psyke & Logos*, 32(1) **[20 s.]**
- van Agteren, J., Iasiello, M., Lo, L., Bartholomaeus, J., Kopsaftis, Z., Carey, M., & Kyrios, M. (2021). A systematic review and meta-analysis of psychological

interventions to improve mental wellbeing. Nature Human Behaviour, 5(5), 631-652. **[21 s.]**

Weingartner, L. A., Sawning, S., Shaw, M., & Klein, J. B. (2019). Compassion cultivation training promotes medical student wellness and enhanced clinical care. BMC medical education, 19(1), 1-11. **[10 s.]**

I alt ca. 445 sider

De resterende 55 siders litteratur, der er til rådighed, bliver transkripteret af udvalgte guidede øvelser og psykoedukative speaks. Dette så de studerende har egne materialer, de kan bruge, når de selv skal undervise i mindfulness.

De 12 online mødegange – og oplæg til gentagende hjemmepraksis - tager deres stringente udgangspunkt i Healthy Minds App'en. Den er en blanding af psykoedukative speaks og guidede øvelser. Den har et omfang, så kurset ikke kan nå alle øvelser. Kerneøvelserne udvælges og formidles, både så den studerende selv kan praktisere, og så den studerende klargøres til selv at kunne formidle og anvende i sit praktiske virke.

Valgfag: Træning af generelle terapeutkompetencer gennem deliberate practice (5 ECTS)

Modultitel dansk: Træning af generelle terapeutkompetencer gennem deliberate practice

Modultitel engelsk: Deliberate practice training of general psychotherapeutic skills

ECTS: 5

Placering

KA 1.

Modulansvarlig

Ole Karkov Østergård, karkov@ikp.aau.dk

Undervisere

Ole Karkov Østergård, karkov@ikp.aau.dk

Type og sprog

Valgfag – dansk

Mål

Den studerende skal opnå:

Viden om:

- generelle psykoterapeutiske færdigheder og kompetencer (non-specifikke terapeutiske faktorer)
- process-outcome forskning inden for psykoterapi

Færdigheder i:

- at arbejde med sin egen følelsesmæssige indstilling, empati og responsivitet
- etablering af en terapeutisk alliance og håndtering af alliancebrud
- at kunne formulere og kommunikere et interpersonelt fokus for behandlingen på baggrund af en caseformulering

Kompetencer:

- at kunne identificere og arbejde med egne psykoterapeutiske færdigheder, som er fælles på tværs af psykoterapeutiske retninger
- at kunne stå for egen videre faglige udvikling på feltet

Fagindhold og sammenhæng med øvrige moduler/semestre

Kurset præsenterer den nyeste forskning i centrale dele af klinisk psykologi gennem forelæsninger, rollespil, og hjemmeopgaver med træning af generelle terapeutfærdigheder.

Kurset giver for det første en teoretisk indføring i centrale psykoterapeutiske færdigheder og kompetencer, som har betydning for den psykoterapeutiske proces

og udbytte på tværs af psykoterapeutiske retninger. Derfor bliver disse kompetencer også ofte kaldt "non-specifikke" eller "fælles faktorer". Disse omfatter empati og responsivitet, den terapeutiske alliance, reparation af alliancebrud, formulering af et interpersonelt fokus og terapeutisk ekspertise. Der er solid empirisk evidens for betydningen af disse fælles faktorer, således er det blevet anslået, at de forklarer ca. fem gange så meget af effekten af psykoterapi sammenlignet med teknikker, som er specifikke for en bestemt terapiretning. Der er dermed god grund til at sætte fokus på og træne disse fælles færdigheder og kompetencer. Kurset giver derfor for det andet rig mulighed for, at kursUSDeltagerne kan arbejde med egne terapeutiske færdigheder ved at rollespille terapisituationer og ved at respondere som terapeuter på videoklip med skuespillere, som spiller virkelige klienter. Kurset er derfor både teoretisk og anvendelsesorienteret. Kurset er udviklet sammen med Professor Stig Poulsen, Psykologisk Institut, Københavns Universitet.

Omfang og forventning

Seks kursusdage med i alt 23 timers undervisning. Den første introduktionsgang er på 3 timer, efterfulgt af fem kursusgange af 4 timers varighed. Dertil kommer læsning og hjemmeopgaver, hvor den studerende skal svare på terapivideoer og give feedback til medstuderende via onlineplatformen Skillsetter.

Det er en forudsætning for deltagelse i kurset, at den studerende køber adgang til Skillsetter (koster aktuelt 390 DKK).

Den første del af hver kursusdag er teoretisk. Her vil underviserne afholde forelæsninger om de centrale begreber og teorier inden for non-specifikke terapeutiske faktorer: Empati og responsivitet, den terapeutiske alliance, reparation af alliancebrud, formulering af et interpersonelt fokus og terapeutisk ekspertise. Den anden del af kurset er anvendelsesorienteret og følger principperne for deliberate practice. KursUSDeltagerne vil her se terapivideoer eller terapidemonstrationer og derefter rollespille terapisituationer ud fra en case, hvor I deltagerne skifte mellem at være terapeut, klient (case udleveres) og observatør. Rollespillene vil blive videooptaget, så der er mulighed for at terapeuterne kan få feedback fra underviser og hinanden. KursUSDeltagerne skal imellem hver kursusgang bruge onlineplatformen "Skillsetter" til at træne deres terapeutiske færdigheder ved at se og respondere som terapeuter på videoklip med klienter i specifikke terapisituationer (fx hvor terapeuten bliver kritiseret). De studerende får feedback på deres svar fra underviser og fra medstuderende, som således også skal give feedback til medstuderende som en del af kurset.

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
5 forelæsninger à 2 timer og 1 à 3 timer	13
Evalueringer (forskning)	3
5 seminar timer a 2 timer	10
Læsning og forberedelse	109
Eksamen	0

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 5 x 2 (1 x 3)

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminartimer: 5 x 2

Antal seminarhold: 1

Deltagere

Kurset er et valgfag på psykologi, 1. semester på kandidatuddannelsen. .

Deltagerforudsætninger

Studerende på kandidatdelen af psykologiuddannelsen

Modulaktiviteter (kursusgange mv.)

Antal forelæsningshold: 1

Antal forelæsninger: 5 dage med 2 x 45 min. og 1 dag med 3 x 45 min. I alt 13 timer.

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1. Forelæsning	3 x 45 min.	Introduktion	Ole Karkov Østergård
2. Forelæsning og seminargang	4 x 45 min.	Empati og responsivitet – teori og praksis	Ole Karkov Østergård
3. Forelæsning og seminargang	4 x 45 min.	Etablering af den terapeutiske alliance – teori og praksis	Ole Karkov Østergård
4. Forelæsning og seminargang	4 x 45 min.	Håndtering af alliancebrud – teori og praksis	Ole Karkov Østergård
5. Forelæsning og seminargang	4 x 45 min.	Caseformulering – teori og praksis	Ole Karkov Østergård
6. Forelæsning og seminargang	4 x 45 min.	Terapeutisk ekspertise – en syntese – teori og praksis	Ole Karkov Østergård

Eksamen:

Valgfaget består ved tilfredsstillende aktiv deltagelse, hvilket indebærer 75% tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset, hvilket inkluderer læsning af litteratur, aktiv deltagelse i rollespil og diskussioner og besvarelse af alle hjemmeopgaver, hvor terapeutiske færdigheder trænes i onlineplatformen Skillsetter (bemærk at den studerende selv skal betale for adgang til Skillsetter, aktuelt 390 DKK). Skulle en studerende ikke bestå ved aktiv tilfredsstillende deltagelse har man brugt sit første prøveforsøg og reeksamen tæller som 2. prøveforsøg (individuel, skriftlig hjemmeopgave, 5-7 sider, problemstilling godkendt af underviser).

Bedømmelsesform: bestået/ikke bestået.

Tilladte hjælpemidler: Med visse hjælpemidler:

- De studerendes noter
- Pensum
- Anden faglig litteratur.

Der må ikke anvendes generativ AI (fx ChatGPT) i forbindelse med eksamen.

Modulaktiviteter (kursusgange med videre)

1. Forelæsning: Introduktion

3 timer v/ Ole Karkov Østergård

Her får kursUSDeltagerne en introduktion til kurset, dets formål og organisering. Underviserne vil præsentere Jerome Franks teori om non-specifikke faktorer i psykoterapi, Bruce Wampolds kontekstuelle model, forskning i terapeutens betydning for effekten af psykoterapi samt deliberate practice begrebet. Desuden inddeles deltagerne i grupper og vi snakker om den praktiske organisering af kurset.

Undervisningsressourcer: Skillsetter

2. Forelæsning og seminargang: Eksploration, parafrasering, spejling og empati

4 timer v/ Ole Karkov Østergård

Temaet for den anden undervisningsgang er fleksibelt terapeutisk nærvær, hvor kursUSDeltagerne i den første del vil få en dybere teoretisk forståelse af nogle af de basale hjælpefærdigheder, som vi arbejdede med på PPI. Underviseren vil gennemgå teori og forskning vedrørende responsivitet, empati, tilknytningSMønstre, modoverføring og compassion med den vanskelige klient. I den anden del skal kursUSDeltagerne træne disse færdigheder. Det gøres for det første ved at rollespille i mindre grupper. Rollespillene optages på video, så der er mulighed for at få feedback fra underviser og medstuderende (videoerne slettes herefter). For det andet skal kursUSDeltagerne træne færdighederne ved at lave hjemmeopgaver, hvor de responderer som terapeuter på tre videoklip af terapisituationer. De studerendes svar til terapivideoerne optages på video, så der er mulighed for at modtage og give feedback til medstuderende og underviser inden næste undervisningsgang.

Undervisningsressourcer: Video med Carl Rogers, udleveret case og Skillsetter

Pensum:

- Elliott, R., Bohart, A. C., Watson, J. C., & Murphy, D. (2018). Therapist Empathy and Client Outcome: An Updated Meta-Analysis. *Psychotherapy*, 55(4), 399-410. doi:10.1037/pst0000175. **[12 s.]**
- Gabbard, G. O. (2001). A Contemporary Psychoanalytic Model of Countertransference. *Journal of Clinical Psychology: In Session*, 57(8), 983–991. **[9 s.]**
- Greenberg, Leslie S.; Elliott, Robert (1997). Varieties of empathic responding. In: Bohart, Arthur C. & Greenberg, Leslie S. (Eds.), *Empathy reconsidered*:

New directions in psychotherapy (pp. 167-186) Washington, DC, US: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10226-000> [20 s.]

- Ivey, A. E. Ivey, M. B. and Carlos P. Zalaquett C. P. (2016). *Essentials of intentional interviewing : counseling in a multicultural world* (Third edition. ed., pp 50-129). Boston, Massachusetts: Cengage Learning. [80 s.]
- Rogers, C. R. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. *Journal of Counseling Psychology*, 21, 95-103 [9 s.]
- Rogers, C. R. (1975). Empathic: An unappreciated way of being. *Journal of Counseling Psychology*, 5, 2-10 [9 s.]
- Wampold, B. E. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. *World Psychiatry*, 14(3), 270-277. [8 s.]

3. Forelæsning og seminargang: Etablering af den terapeutiske alliance 3 timer v/ Ole Karkov Østergård

Til denne undervisningsgang bygger vi videre på sidste undervisningsgang, idet terapeutens autenticitet, varme og accept, empati og responsivitet er vigtige for opbygning af den terapeutiske alliance. Begrebet om den terapeutiske alliance stammer fra den psykoanalytiske tradition, men senere har bl.a. Carl Rogers med sin klient-centrerede terapi ydet væsentlige bidrag til forståelse af alliancen. Efter Bordin (1979) opfattes den terapeutiske alliance i dag hovedsageligt som en fælles faktor karakteriseret ved tre aspekter: (1) enighed om terapiens målsætning, (2) enighed om terapiens arbejdsopgaver og (3) det emotionelle bånd mellem klient og terapeut. Alliancen er den bedst dokumenterede non-specifikke eller fælles faktor i psykoterapi, således inkluderede meta-analysen af Flückiger, Del Re, Wampold og Horvath (2018) mere end 30.000 terapiforløb og fandt, at en god terapeutisk alliance har stor betydning for det terapeutiske udbytte på tværs af terapiretninger. Efter forelæsningsen vil vi arbejde med den terapeutiske alliance i praksis. Her vil vi træne etablering af den terapeutiske alliance gennem rollespil og ved at respondere på terapivideoer i Skillsetter.

Undervisningsressourcer: Video med Leslie Greenberg. Three approaches to psychotherapy with a female client – the next generation. Terapivideo med demonstration af Jon Carlson, udleveret case og Skillsetter.

Forelæsningsens pensum:

- Ackerman, S. J., & Hilsenroth, M. J. (2003). A review of therapist characteristics and techniques positively impacting the therapeutic alliance. *Clinical Psychology Review*, 23(1), 1-33. doi:10.1016/S0272-7358(02)00146-0. [34 s.]
- Bachelor, A. (1995). Clients' perception of the therapeutic alliance: A qualitative analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 42(3), 323–337. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.42.3.323>. [15 s.]

- Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252-260 [9 s.]
- Flückiger, C., Del Re, A. C., Wampold, B. E., & Horvath, A. O. (2018). The alliance in adult psychotherapy: A meta-analytic synthesis. *Psychotherapy (Chicago, Ill.)*, 55(4), 316-340. [25 s.]
- Hougaard, E. (2019). *Psykoterapi: teori og forskning* (3. reviderede udgave ed.). Kap 10, pp. 307-356. Kbh.: Dansk Psykologisk Forlag. [49 s.]
- Lavik, K. O., Frøysa, H., Brattebø, K. F., McLeod, J., & Moltu, C. (2018). The first sessions of psychotherapy: A qualitative meta-analysis of alliance formation processes. *Journal of Psychotherapy Integration*, 28(3), 348–366. <https://doi.org/10.1037/int0000101>. [19 s.]
- Ulvenes, P. G., Berggraf, L., Hoffart, A., Stiles, T. C., Svartberg, M., McCullough, L., & Wampold, B. E. (2012). Different Processes for Different Therapies: Therapist Actions, Therapeutic Bond, and Outcome. *Psychotherapy*, 49(3), 291-302. doi:10.1037/a0027895 [12 s.]

4. Forelæsning og seminargang: Reparation af alliancebrud

3 timer v/ Ole Karkov Østergård

På fjerde undervisningsgang vil vi gennemgå teorien og forskningen i betydningen af at kunne identificere og reparere alliancebrud. Udgangspunktet er Safran-gruppens model, der skelner mellem konfrontations- og tilbagetrækningsmarkører for alliancebrud. De inddeler endvidere arbejdet med alliancebrud i 4 faser, som inkluderer at opdage alliancebruddet, udforske det empatisk og hjælpe klienten med at udtrykke bagvedliggende følelser og oplevelser, fx af sårbarhed eller vrede. Efter forelæsningen vil vi se et videoklip, som demonstrerer reparation af alliancebrud, hvorefter vi skal øve os i at opdage og reparere alliancebrud gennem rollespil til undervisningen og ved som hjemmeopgave at respondere på terapivideoer, hvor der sker alliancebrud.

Undervisningsressourcer: Terapivideo med demonstration af Catherine Eubanks-Carter, udleveret case og Skillsetter.

Forelæsningens pensum:

- Eubanks, C. F & Muran, J. C. (2022). Rupture Resolution Rating Scale (3RS): Manual version 2022. Mount Sinai Beth Israel. [41 s.]
- Eubanks-Carter, F., Muran, J. C., & Safran, J. D. (2018). Alliance Rupture Repair: A Meta-Analysis. *Psychotherapy*, 55(4), 508-519 [12 s.]
- Eubanks-Carter, C., Muran, J. C., & Safran, J. D. (2015a). Alliance-focused training. *Psychotherapy*, 52(2), 169-173. doi:10.1037/a0037596. [5 s.]
- Hill, C. E. (2010). Qualitative studies of negative experiences in psychotherapy. In J. C. Muran & J. P. Barber (Eds.), *The therapeutic alliance:*

An evidence-based guide to practice (pp. 63–73). New York, NY: Guilford Press. [11 s.]

- Muran, J. C, Eubanks, F. C., Samstag, W. L. (2023). Introduction: Rupture in a Wicked and Wonderful World. In: *Rupture and Repair in Psychotherapy - A Critical Process for Change* (2023). Eubanks, F. C., Samstag, W. L. & Muran, J. C (Editors). American Psychological Association, pp. 3-20
<https://doi.org/10.1037/0000306-001>. [17 s.]

5. Forelæsning og seminargang: Formulering af et interpersonelt fokus *3 timer v/ Ole Karkov Østergård*

Den femte undervisningsgang vil have fokus på caseformulering, herunder deres definition og rolle i klinisk praksis, forskning, samt forskellige tilgange og eksempler på caseformuleringer. Et eksempel på en sådan tilgang er Luborsky, der formulerer klientens centrale interpersonelle eller relationelle konflikt ud fra tre aspekter: klientens interpersonelle ønske, respons fra den anden og selvets respons. Efter forelæsningen skal kursusedtagerne arbejde i grupper med at formulere et fokus ud fra en videocase. Endelig skal kursusedtagerne rollespille en relationsepisode og lave hjemmeopgaver, hvor de skal prøve at formulere et interpersonelt mønster og kommunikere dette til klienten.

Undervisningsressourcer: Videocase ved Hanna Levenson, udleveret case og Skillsetter.

Forelæsningens pensum:

- Eells, T. D. (2002). Formulation. In M. Hersen and W. Sledge (Eds.), *The encyclopedia of psychotherapy* (pp. 815–822). New York: Academic Press. [8 s.]
- Eells, T.D., Kendjelic, E.M., & Lucas, C.P. (1998). What's in a case formulation? Development and use of a content coding manual. *Journal of Psychotherapy Practice and Research*, 7, 144-153. [10 s.]
- Luborsky, L. & Barrett, M. S. (2007). The core conflictual relationship theme: A basic case formulation method. In T. D. Eells (Ed.), *Handbook of psychotherapy case formulation*, 2nd ed. (pp. 105-135). New York: Guilford Press. [34 s.]

6. Forelæsning og seminargang: Terapeutisk ekspertise – en syntese *3 timer v/ Ole Karkov Østergård*

Til den sidste undervisningsdag vil vi integrere bidragene fra de foregående fire gange. Dernæst vil vi snakke om, hvordan vi som terapeuter kan respondere empatisk på vanskelige klienter, både i opbygningen af en alliance, kommunikation af et interpersonelt fokus, samt ved alliancebrud. Efter forelæsningen vil underviseren lave en demonstration på plenum, hvorefter kursusedtagerne i rollespil arbejder med at respondere empatisk, etablere en terapeutisk alliance og formulere et interpersonelt fokus. Hovedfokus vil her være på, hvordan vi lytter, spørger ind til

og kommunikerer med klienten. Den sidste hjemmeopgave udleveres, hvor der igen skal responderes på tre terapivideoer og gives feedback til medstuderende.

Undervisningsressourcer: Udleveret case, Skillsetter.

Forelæsningens pensum:

- Hill, C. E., Spiegel, S. B., Hoffman, M. A., Kivlinghan, Jr, D. M. & Gelso, C. J. (2017). Therapist expertise in psychotherapy revisited. *The Counseling Psychologist*, 45(1): 7-53. **[47 s.]**
- Tracey, T. J., Wampold, B. E., Lichtenberg, J. W., & Goodyear, R. K. (2014). Expertise in psychotherapy: An elusive goal? *American Psychologist*, 69(3), 218-229. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/a0035099>. **[12 s.]**
- UCL Competence Framework: Generic Psychotherapeutic Competences. (12 s.) (https://www.ucl.ac.uk/pals/sites/pals/files/migrated-files/Humanistic_generic_competences.pdf) **[13 s.]**

Samlet pensumliste

- Ackerman, S. J., & Hilsenroth, M. J. (2003). A review of therapist characteristics and techniques positively impacting the therapeutic alliance. *Clinical Psychology Review*, 23(1), 1-33. doi:10.1016/S0272-7358(02)00146-0. **[34 s.]**
- Bachelor, A. (1995). Clients' perception of the therapeutic alliance: A qualitative analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 42(3), 323–337. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.42.3.323>. **[15 s.]**
- Bordin, E. S. (1979). The generalizability of the psychoanalytic concept of the working alliance. *Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 16, 252-260 **[9 s.]**
- Eells, T. D. (2002). Formulation. In M. Hersen and W. Sledge (Eds.), *The encyclopedia of psychotherapy* (pp. 815–822). New York: Academic Press. **[8 s.]**
- Eells, T.D., Kendjelic, E.M., & Lucas, C.P. (1998). What's in a case formulation? Development and use of a content coding manual. *Journal of Psychotherapy Practice and Research*, 7, 144-153. **[10 s.]**
- Elliott, R., Bohart, A. C., Watson, J. C., & Murphy, D. (2018). Therapist Empathy and Client Outcome: An Updated Meta-Analysis. *Psychotherapy*, 55(4), 399-410. doi:10.1037/pst0000175. **[12 s.]**
- Eubanks, C. F & Muran, J. C. (2022). Rupture Resolution Rating Scale (3RS): Manual version 2022. Mount Sinai Beth Israel. **[41 s]**
- Eubanks-Carter, C., Muran, J. C., & Safran, J. D. (2015a). Alliance-focused training. *Psychotherapy*, 52(2), 169-173. doi:10.1037/a0037596. **[5 s.]**
- Flückiger, C., Del Re, A. C., Wampold, B. E., & Horvath, A. O. (2018). The alliance in adult psychotherapy: A meta-analytic synthesis. *Psychotherapy (Chicago, Ill.)*, 55(4), 316-340. **[25 s.]**
- Gabbard, G. O. (2001). A Contemporary Psychoanalytic Model of Countertransference. *Journal of Clinical Psychology: In Session*, 57(8), 983–991. **[9 s.]**

- Greenberg, L. S.; Elliott, R. (1997). Varieties of empathic responding. In: Bohart, Arthur C. & Greenberg, Leslie S. (Eds.), *Empathy reconsidered: New directions in psychotherapy* (pp. 167-186) Washington, DC, US: American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10226-000>. **[20 s.]**
- Hill, C. E. (2010). Qualitative studies of negative experiences in psychotherapy. In J. C. Muran & J. P. Barber (Eds.), *The therapeutic alliance: An evidence-based guide to practice* (pp. 63–73). New York, NY: Guilford Press. **[11 s.]**
- Hill, C. E., Spiegel, S. B., Hoffman, M. A., Kivlinghan, Jr, D. M. & Gelso, C. J. (2017). Therapist expertise in psychotherapy revisited. *The Counseling Psychologist*, 45(1): 7-53. **[47 s.]**
- Hougaard, E. (2019). *Psykoterapi: teori og forskning* (3. reviderede udgave ed.). Kap 10, pp. 307-356. Kbh.: Dansk Psykologisk Forlag. **[49 s.]**
- Ivey, A. E. Ivey, M. B. and Carlos P. Zalaquett C. P. (2016). *Essentials of intentional interviewing : counseling in a multicultural world* (Third edition. ed., pp 50-129). Boston, Massachusetts: Cengage Learning. **[80 s.]**
- Lavik, K. O., Frøysa, H., Brattebø, K. F., McLeod, J., & Moltu, C. (2018). The first sessions of psychotherapy: A qualitative meta-analysis of alliance formation processes. *Journal of Psychotherapy Integration*, 28(3), 348–366. <https://doi.org/10.1037/int0000101>. **[19 s.]**
- Luborsky, L. & Barrett, M. S. (2007). The core conflictual relationship theme: A basic case formulation method. In T. D. Eells (Ed.), *Handbook of psychotherapy case formulation*, 2nd ed. (pp. 105-135). New York: Guilford Press. **[34 s.]**
- Muran, J. C, Eubanks, F. C., Samstag, W. L. (2023). Introduction: Rupture in a Wicked and Wonderful World. In: Rupture and Repair in Psychotherapy - A Critical Process for Change (2023). Eubanks, F. C., Samstag, W. L. & Muran, J. C (Editors). American Psychological Association, pp. 3-20. <https://doi.org/10.1037/0000306-001>. **[17 s.]**
- Rogers, C. R. (1957). The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. *Journal of Counseling Psychology*, 21, 95-103 (9 s.)
- Rogers, C. R. (1975). Empathic: An unappreciated way of being. *Journal of Counseling Psychology*, 5, 2-10 **[9 s.]**
- Tracey, T. J., Wampold, B. E., Lichtenberg, J. W., & Goodyear, R. K. (2014). Expertise in psychotherapy: An elusive goal? *American Psychologist*, 69(3), 218-229. doi: <http://dx.doi.org/10.1037/a0035099>. **[12 s.]**
- UCL Competence Framework: Generic Psychotherapeutic Competences. (https://www.ucl.ac.uk/pals/sites/pals/files/migrated-files/Humanistic_generic_competences.pdf) **[13 s.]**
- Ulvenes, P. G., Berggraf, L., Hoffart, A., Stiles, T. C., Svartberg, M., McCullough, L., & Wampold, B. E. (2012). Different Processes for Different Therapies: Therapist Actions, Therapeutic Bond, and Outcome. *Psychotherapy*, 49(3), 291-302. doi:10.1037/a0027895 **[12 s.]**
- Wampold, B. E. (2015). How important are the common factors in psychotherapy? An update. *World Psychiatry*, 14(3), 270-277. **[8 s.]**

Valgfag: Seksualitetens psykologi

Modultitel dansk: Seksualitetens psykologi

Modultitel engelsk: Psychological approaches to Sexuality

ECTS: 5

Placering

KA 1. semester

Modulansvarlig

Michelle Angelica Lind Kaptain

Undervisere

Michelle Angelica Lind Kaptain, mianlika@ikp.aau.dk

Charlotte Amalie Stevang

Yoon Frederiksen

Type og sprog

Valgfag – dansk

Læringsmål

Viden

Den studerende skal gennem modulet opnå viden om og forståelse af

- Relevante begreber, tematikker og forskningsresultater på det sexologiske område
- Kritiske perspektiver på sexologisk klinisk praksis, teori og forskningsmetodologi

Færdigheder

Den studerende skal gennem modulet opnå færdigheder i at

- Beskrive og redegøre for relevante begreber og tematikker inden for sexologien
- Beskrive og redegøre for relevante metodiske og analytiske tilgange til sexologiske problemstillinger
- Reflektere over ovenstående i konkret afgrænsede sammenhænge baseret på cases og kliniske problemstillinger

Kompetencer

Den studerende skal gennem modulet opnå kompetencer til

- at kunne analysere, diskutere og vurdere forskellige tilgange til sexologiske problemstillinger
- anvende ovenstående viden og færdigheder til teoretisk og metodisk at undersøge relevante sexologiske problemstillinger på en selvstændig, velargumenteret, nuanceret og kritisk måde

Modulets indhold

Modulet indeholder en kritisk gennemgang af den menneskelige seksualitets mangfoldighed med henblik på at formidle en basal indsigt i sexologi, således at den studerende både får en grundig viden om og forståelse af, samt evne til refleksion over sexologiske teorier og kliniske problemstillinger. Dette involverer indsigt i nyere forskning, i kliniske, begrebslige og metodiske forhold, samt videnskabsteoretiske og historiske perspektiver.

Eksamen

Aktiv deltagelse/løbende evaluering

Prøven består i tilfredsstillende aktiv deltagelse i kurset, hvilket indebærer 75 % tilstedeværelse samt indløsning af samtlige opgaver, som stilles i løbet af kurset. Disse opgaver kan bl.a. indebære gruppearbejde med fordybelse i specifikke problemstillinger i relation til undervisningen.

Syge- og re-eksamen:

Skriftlig.

Prøven er individuel.

Prøven er en hjemmeopgave, med en af den studerende valgt og af den kursusansvarlige underviser godkendt problemstilling i relation til pensum.

Pensumramme: 500 sider obligatorisk litteratur.

Sidetæl: 5-7 sider.

Besvarelsen bedømmes af eksaminator. Bedømmelsesform: Bestået/ikke bestået.

5 ECTS svarer til 135 timers arbejdsindsats, og disse forventes fordelt på følgende måde:

Aktivitet	Timer
4 forelæsninger à 2 timer og 1 à 3 timer	11
Evalueringer	3
5 seminar timer a 2 timer	10
Læsning og forberedelse	111
Eksamen	0

NB: lektioner tælles som timer.

Antal forelæsninger: 4 x 2 + 1 x 3

Antal forelæsningshold: 1

Antal seminar timer: 5 x 2

Antal seminarhold: 1

Plan over undervisning *Seksualitetens psykologi* – kandidat valgfag, 5 ECTS-point

Aktivitet	Tidsslot	Titel	Underviser/ Seminarholder
1.forelæsning & seminar	5 x 45 min.	Introduktion til valget Seksuelle funktionsnedsættelser og behandling samt Forskning i seksualitet	<i>Michelle Kaptain</i>
2.forelæsning & seminar	4 x 45 min.	Ofre og krænkere: Seksualitet efter overgreb samt behandlingen af hyperseksualitet	<i>Michelle Kaptain</i>
3.forelæsning & seminar	4 x 45 min	Fra barn til voksen – menneskets psykoseksuelle udvikling	<i>Yoon Frederiksen</i>
4.forelæsning & seminar	4 x 45 min.	Kønsidentitet og kønsbekræftende behandling	<i>Charlotte Amalie Stevang</i>
5.forelæsning & seminar	4 x 45 min.	LGBTQ-området, etniske minoriteter og etik i sexologisk behandling Afrunding af valgfaget	<i>Michelle Kaptain</i>

1. Forelæsning og seminargang: Introduktion, seksuelle funktionsnedsættelser og behandling, samt forskning i seksualitet 5 timer v/ Michelle Kaptain

Vi indleder med at skabe overblik over feltet, samt indkredse formålet med valgfaget. Typiske seksuelle problemstillinger præsenteres med fokus på psykologens rolle i behandlingen, den bio-psyko-soziale model samt kulturens rolle inddrages og der præsenteres forskellige modeller for udredning og diagnosticering. Vi undersøger grænseflader mellem psykisk og somatisk sygdom, samt seksuelle dysfunktioner.

I det efterfølgende seminar vil der være fokus på forskningen i sexologien og den studerende får mulighed for at undersøge en problemstilling gennem litteratursøgning og debat.

- DePesa, N. & Cassisi, J. (2017) *Affective and Autonomic Responses to Erotic Images: Evidence of Disgust-Based Mechanisms in Female Sexual Interest/Arousal Disorder*, The Journal of Sex Research, 54:7, 877-886, DOI: 10.1080/00224499.2016.1252307 **[9 s.]**
- Giraldi, A., (2019) *Seksuelle problemer og dysfunktioner – et overblik i* Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 32: (711 – 735) **[24 s.]**
- Graugaard, C., Giraldi, A. & Møhl, B. (2019) *Hvad er Sexologi?* I Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 1 (s. 13 – 39) **[26 s.]**
- Hvid, M., Heede, D., Frisch, M., Giraldi, A. og Graugaard, C. (2019) *Forskning i seksualitet* i Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 8: (s. 195 – 217) **[22 s.]**

- Kristensen, E. *Seksualitet og psykisk sygdom* i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 22: (s. 501 – 527) **[26 s.]**
- Lafortune, D. et al. (2024) *Is Sexual Aversion a Distinct Disorder or a Trans-Diagnostic Symptom across Sexual Dysfunctions? A Latent Class Analysis*, *Journal of Sex & Marital Therapy*, 50:1, 105-120, DOI: 10.1080/0092623X.2023.2261933 **[15 s.]**
- Møhl, B., Giraldi, A. og Graugaard, C. (2019) *At arbejde klinisk-sexologisk i* Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 31 (s. 687 – 711) **[24 s.]**

Ialt: 146 s.

2. Forelæsning og seminargang: Ofre og krænkerere: Seksualitet efter overgreb samt behandlingen af hyperseksualitet *4 timer v/ Michelle Kaptain*

I denne anden forelæsning er fokus på patienter, der har oplevet seksuelle krænkelse og hvordan disse kan indvirke på det seksuelle funktionsniveau. Efterfølgende ser vi på fænomenerne hyperseksualitet, seksuel afhængighed og tvangspræget seksualitet med fokus på ætiologi og behandling. Desuden undersøger vi grænseflader til parafili og kriminelle seksuelle handlinger. Endelig vil emnet seksualterapi med par blive gennemgået.

I seminaret vil vi diskutere vores egen rummelighed overfor patienter med krænkende adfærd, samt øve os at optage anamnese.

- Hald, G. M. (2019) *Seksuelle afhængighedstilstande* i Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 41 (s. 935 – 949) **[15 s.]**
- Hilden, M. & Jensen, A. H. (2019) *Seksuelle krænkelse af voksne* i Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 43 (s. 977 – 1001) **[24 s.]**
- Elrafe, H. & Jamali, Q. (2021) *Assessment and treatment of hypersexuality: a review* *BJPsych Advances*. 2022;28(3):198-205. doi:10.1192/bja.2021.68 **[7 s.]**
- Lins, K. K. (2023) *Kompetente par: En vejledning i par- og sexterapi*, kap. 1, 2, 3, 6 + 7 Akademisk Forlag, København **[41 s.]**

I alt 87 s.

Supplerende litteratur:

- Møhl, B., Bech-Jessen, J. & Graugaard, C. (2019) *Parafilier og parafile forstyrrelser* i Graugaard et al., 2019, *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 40 (s. 905 – 935) **(30 s.)**

3. Forelæsning og seminargang: Fra barn til voksen – menneskets psykoseksuelle udvikling

I denne forelæsning med efterfølgende seminar får vi besøg af Yoon Frederiksen, som er psykolog, phd. og certificeret psychosexologist fra European Society for Sexual Medicine (ESSM). Yoon vil fokusere på den levende seksualitet, der udvikler sig fra fødsel og ind i ældrelivet. Desuden vil vi fokusere på parterapi og tilknytningsmønstre.

- Graugaard, C. (2019) *Ungdommens seksualitet*, i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 10 (s. 235-259: **[24 s.]**)
- Graugaard, C. & Frisch, M. (2019) *Voksenalderens seksualitet*, i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 11 (s. 259-279: **[20 s.]**)
- Oxlund, B., Møhl, B & Graugaard, C. (2019) *Ældrelivets seksualitet*, i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 10 (s. 235-259: **[24 s.]**)
- Zeuthen, K. (2019) *Barndommens seksualitet*, i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 9 (s. 217-235: **[18 s.]**)

I alt 86 s.

4. Forelæsning og seminargang: Kønsidentitet og kønsbekræftende behandling

I denne forelæsning får vi besøg af psykolog Charlotte Amalie Stevang, som er kandidat i neuropsykologi fra AAU og arbejder med udredning og behandling på Center for kønsidentitet (CKI) på Aalborg Universitetshospital. Her vil fokus være på køn, kønsidentitet, minoritetstress og behandling af kønsinkongruens.

I seminaret skal den studerende udforme et kort interview og anvende dette til at undersøge hvordan psykologen arbejder med kønsidentitet i praksis.

- Dhejne, C. & Giraldi, A. (2019) *Kønsinkongruens*, i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 14 (s. 317-343: **[36 s.]**)
- Dhejne, C., Van Vlerken, R., Heylens, G. & Arcelus, J. (2016) *Mental health and gender dysphoria: A review of the literature*, International Review of Psychiatry, 28:1, 44-57, DOI: 10.3109/09540261.2015.1115753 **[13 s.]**

I alt 49 s.

Supplerende litteratur:

E. Coleman, et al. (2022) Standards of Care for the Health of Transgender and Gender Diverse People, Version 8, International Journal of Transgender Health, 23:sup1, S1-S259, DOI: 10.1080/26895269.2022.2100644 **[260 s.]**

5. Forelæsning og seminargang: LGBTQ-området, etniske minoriteter og etik i sexologisk behandling

I denne afsluttende undervisningsgang er der fokus på de minoriteter, som ikke så ofte søger hjælp for seksuelle dysfunktioner, selvom forskning viser, at de i højere grad en majoriteten, har brug for den. Vi ser på risikofaktorer og beskyttende faktorer ved etniske minoriteter og LGBTQ personers livsvilkår og seksualitet, samt barrierer for at opsøge behandling.

I seminaret vil fokus være på de mange etiske dilemmaer, der kan opstå, når psykologen arbejder med seksualiteten hos en minoritetsperson.

- Frederick, D. A., John, H. K. S., Garcia, J. R., & Lloyd, E. A. (2018). Differences in Orgasm Frequency Among Gay, Lesbian, Bisexual, and Heterosexual Men and Women in a U.S. National Sample. *Archives of sexual behavior*, 47(1), 273–288. <https://doi.org/10.1007/s10508-017-0939-z> (11 s.)
- Graugaard, C. & Møhl, B. (2019) Seksualitet i et psykosocialt perspektiv i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 4 (s. 103 - 143: **[40 s.]**)
- Harvey, P., Jones, E., & Copulsky, D. (2023). The Relational Nature of Gender, the Pervasiveness of Heteronormative Sexual Scripts, and the Impact on Sexual Pleasure. *Archives of sexual behavior*, 52(3), 1195–1212. **[17 s.]**
- Jayne, A., Koch, J. M., & Federici, D. J. (2021). Predictors of sex anxiety: Emphasis on religion in childhood, religious values, and family communication. *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly*, 25(2), 525–539. **[14 s.]**
- Liu, F., Wang, N., Chung, M. C., & Chui, H. (2023). Heterosexist events and psychological problems: internalized homophobia as a mediator and perceived parental support as a moderator. *Psychology & Sexuality*, 15(1), 82–96. **[14 s.]**
- Kappel, K. & Hedinsdóttir, K. (2019) Seksualitetens etik i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 6 (s. 161- 179) **[18 s.]**
- Shala, A., Këllezi, B., Wakefield, J. R. H., & Stevenson, C. (2024). How social norms shape the long-term consequences of war rape: A mixed-method qualitative exploration. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 30(3), 338–349. **[11 s.]**
- Sodemann, M. & Hawwa, A. (2019) Seksualitet i et tværkulturelt perspektiv i Graugaard et al., (2019), *Sexologi – Faglige perspektiver på seksualitet*, Munksgaard, kap. 15 (s. 343 – 369) **[26 s.]**
- Silva, A. C. M., Sei, M. B., & Vieira, R. B. A. P. (2021). Family, religion, and sex education among women with vaginismus: A qualitative study. *Psicologia: Teoria e Prática*, 23(3), 1–24. doi:10.5935/1980-6906/ePTPCP13276 **[25 s.]**

I alt 519 s.

